

Rids af Vejrup Sogns bibliotekshistorie

Af Ingrid Jensen

”Vejrup Sogns Biblioteksforening oprettedes på en stiftende Generalforsamling 26 juli 1934. Forud for var afholdt et forberedende Møde den 4 juli, hvor Bibliotekar Esben Pedersen, Esbjerg, gjorde rede for Starten af et Bibliotek og der nedsattes et Udvalg til at arbejde med Sagen. Ved en foretagende indsamling, indkom 170 kr. fra 150 bidragydere Kommunen ydede et Tilskud på 150 kr. og fra Staten modtoges senere et Statstilskud på 97 kr.”

Her finder man bl.a. indsamlingslisterne over bidragyderne og beløb. Det interessante er imidlertid, at der i orienteringen på listerne nævnes, at der på dyrskuedagen den 28 juli 1934 vil være en bogudstilling, arrangeret af Centralbiblioteket i Esbjerg. Således var man parat til at fyre op i interessen, inden den stiftende genralforsamling.

En anden interessant bemærkning på listen, opfordrer folk til at aflevere gamle bøger fra Vejrup bogsamling til skomager Friis, Vejrup station. Denne bogsamling har det ikke været mulig at finde andre skriftlige oplysninger om, men et er sikkert, der har været en eller anden form for organiseret udlån eller bogbytning fra en samling, formentlig på en helt privat basis, efter sigende, huset og administreret af Trabber Friis og hans kone.

Og hvordan går det så ? Jo, på generalforsamlingen det følgende år berettes, at ved Centralbibliotekets gennemgang af af det ”gamle Bibliotek” var kun ca. 25 bøger fundet brugbare, men der blev indkøbt 95 nye bøger. Udlånsantallet var på 2.219. Det vil sige siden starten eftersommeren 1934 og til maj 35. Det noteres også, at man modtaget et tilbud fra Danmarks Biblioteksforening om at låne et udstillingsbibliotek og i regnskabsprotokollen ses den 31 oktober 1934 en udgift til porto for depot af skønlitteratur. de første nye bøger ses indkøbt i december 1934 og endnu en protokol findes med omhyggeligt opførte lister over indgåede bøger titel og forfatter, for øvrigt ajourført helt frem til 1955.

Der har været gang i den, den vinter! Ved en teaterforestilling med ”Der var engang” den 1 december blev overskuddet 88,48 kr., næsten lige så meget som statstilskudet. Ikke underligt, at man fik blod på tanden og her på generalforsamlingen beslutter sig for et lignende arrangement, eller en basar.

De første vedtægter for Vejrup Sogns Biblioteksforening fra 1934

Vedtægter

for

Vejrup Bibliotek.

§ 1.
Enhver, som bor i Vejrup Sogn og er fyldt 14 Aar kan laane Bøger ved at overholde dette Reglement.

§ 2.
Ved Indmeldelse faas et Laanekort (som betales med 25 Øre). Fornyelse af udskrevne og bortkomne Laanekort koster 25 Øre.

§ 3.
Hver Laaner maa have 2 Bøger ad Gangen.

§ 4.
Udlaanstiden er 14 Dage — fra 1. April til 1. Oktober dog 3 Uger —; ved Fornyelse maa Bog og Laanekort medbringes. Overskydes Laaneliden, betales der for hver Uge 10 Øre pr. Bog; 1. Uge efter Fristens Udløb hjemkaldes Bogen ved et Brevkort, som Laaneren maa betale med 10 Øre. Er Bogen ikke afleveret 1 Uge efter Kortets Udsendelse, afhentes den ved Bud, hvilket Laaneren ogsaa maa betale.

§ 5.
Den Laaner, der er noteret for Bogen, er ansvarlig for den, hvorfor Fremlaan er forbudt.

§ 6.
Laaneren skal erstatte beskadigede eller bortkomne Bøger efter Bibliotekarens Skøn.

§ 7.
Udbryder der farlig smitsom Sygdom i en Laaners Hjem, maa det altid meddeles Biblioteket. Bøgerne bliver da afhentet og desinficerede eller tilintetgjort.

§ 8.
Bøgerne maa altid hentes og bringes i indpakket Stand.

§ 9.
Gentagende og grov Overtrædelse af disse Regler medfører Tab af Laaneret.

Stiftet i Juli 1934.

Det mest bemærkelsesværdige er nu, at udlånstallet oplyses at være på 2119. Når man sammenholder bidragydernes antal på 150, der sikkert svarer nogenlunde til husstande, vil det sige at i gennemsnit har hvert hjem lånt 15 bøger. Og passer jo ikke, for den gang som nu har der været en anden fordeling af udlånet. Nogen har lånt bøger og andre ikke. Vi ser 50 år senere i 1984 det største udlånstal siden starten: 6.462 udlån til voksne. Det vil i gennemsnit pr. husstand også blive 15 bøger, på et helt år.

Men tilbage til begyndelsen. På bedste foreningsvis havde man konstitueret sig med formand og kasserer. den første formand var Henrik Madsen, Bækmark, som huskes endnu af mange, ligesom andre navne i papirerne vil være bekendte, selv om folk fra de første år ikke er mere. Af generalforsamlingsreferaterne kan man læse om de aktiviteter, man iværksatte for at skaffe penge til nye bøger: fælleslæsning, aftner med oplæsning, film, sang og musik, amatørteater m.v. det er påfaldende (eller er det?) at bag alle disse aktiviteter er næsten kun mænd repræsenteret. Men da der i 1950 skal afholdes basar, ned-sættes et udvalg bestående af 12 damer, alle med navns nævnelse. Denne begivenhed huskes endnu. Skriften i protokollen viser jo de skiftende sekretærer, eller penneførere, som det hed. Som følge er det også forskelligt, hvor udførligt der refereres, men en pudsig ting skal nævnes: formanden udtaler en tak til frk. Iversen, daværende lærerinde i Vejrup Østre Skole, for hendes uegennyttige arbejde som bibliotekar og overrakte hende en erkendtlighed.

Dette ses flere gange fra 1935 og i 1945 tilføjes, at lønnen til bibliotekaren er i forhold alt for lille; men udgør da 100 kr. årligt og man foreslår den forhøjet til 200kr. pr. år. Det første bibliotek var fortsat placeret på nogle hylder i skomager Friis` værksted, nu Storegade 16. På et tidspunkt har det skiftet lokale til Storegade 14, hvor det delte stue med kommunekontoret indtil 1960. Her blev der i den nye Vejrup Skole indrettet et klas seværelse til sognebibliotek. På dette tidspunkt ser det ud til at foreningslivet er gået i stå og i 1963 overgår biblioteket til kommunalt regi. Bestyrelsen fortsætter som biblioteksudvalg og har nu kun til opgave at indkøbe nye bøger, forestå budget og regnskab. På det tidspunkt mellem 1954 og 1956 bliver frk. Iversen afløst af Ejner Kaas, lærer i Vejrup Østre Skole.

Den første februar 1961 overtog undertegnede hvervet efter ham og kaldes i dag for filialbibliotekar. Ved kommunesammenlægningen 1970 blev Vejrup Sogns Bibliotek en filial af Bramming bibliotek. Et par gange har der været lokaleskift, først en årrække til kælderetagen på Vejrup skole og siden 1990 til Vejrup-Endrup-Fritidscenter. Alle her håber det er den endelige løsning, idet beliggenheden viser sig atvære ideelt for funktionen af en biblioteksfilial i et lokalområde af Vejrup størrelse.

Hvor var børnene henne i dette biblioteksbillede, de var der slet ikke. I de første vedtægter ses, at man skal være fyldt 14 år for at kunne låne bøger i biblioteket. Det var skolerne der sørgede for at opfylde børnenes læsebehov, idet der begge steder var en børnebogssamling, indkøbt over skolens konto og udlånt af læreren.

Da biblioteket fik til huse på skolen, blev disse to funktioner slået sammen og ud af børnebiblioteket voksede i 60erne stille og roligt skolebiblioteket, der fik undervisningen som sit primære mål. En halv snes år eksisterede dette fællesskab, indtil skolebiblioteket først i 70erne skiltes ud og blev den institution i skolen vi kender i dag.

Dette lille rids af Vejrup Sogns Biblioteks historie er ikke atypisk, den ligner sikkert andre små bibliotekers historie og den er snart glemt, hvis ikke vi mindes om den. Det er i hvert fald værd at huske på, at når dansk biblioteksvæsen har den høje standard, som det har i dag, så ligger der også et pionerarbejde til grund herfor i alle de gamle landsogne. Man kan prøve at forestille sig den rigdom af oplevelser og oplysning, der nu med biblioteksbogen blev "allemandseje" på et tidspunkt hvor verden var lille og samfærdslen begrænset og hvor kun de færreste fik adgang til en højere uddannelse. Så et kig i de gamle papirer med deres korte notater, fortæller mere end ord og tørre tal.

Ingrid jensen, f. 1933 på sydlangeland. Uddannet fra Skårup statsseminarium 1957. Siden 1958 lærer ved Vejrup skole og fra 1961 bibliotekar. adr Vøgasvej 1 Vejrup.